УДК 631.164.23:(634.1)

В.І. Чорнодон,
аспірант,
Інститут садівництва УААН

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ У СТВОРЕННЯ ПЛОДОЯГІДНИХ НАСАДЖЕНЬ

Проблема визначення ефективності інвестованого капіталу є особливо актуальною в сучасних умовах господарювання. Прибутковість інвестиційного проекту ґрунтується на перманентних змінах кон'юнктури ринку як на матеріально-технічні ресурси, так і на продукцію садівництва, об'єктивності проектувальних робіт, проведенні попередніх розрахунків, ефективності ведення садівництва.

Питанням ефективності інвестицій присвячені роботи багатьох відомих вчених-економістів. Над загальними питаннями теорії, методології і практики ефективності інвестицій працювали В. Веренс, П. Харанек, Л. Дж. Гітман, М. Джонк, П. Буряк, С. Ландар, А. Гойко, Т. Дорошенко, А. Ідрисов, І. Крейдич, О. Мертенс, М. Чумаченко, С. Аптекар, А. Сухоруков, В. Федоренко, А. Пересада, В. Шевчук, П. Рогожин та ін. Особливості інвестування аграрного сектору досліджували Л. Бровко, О. Шестопаль, О. Голованів, І. Дорош, М. Кісіль, А. Калініна, Г. Підлісецький, С. Гуткевич. У роботах зазначених авторів ґрунтовно вивчено питання економічної сутності інвестицій, аналізу ефективності та шляхів її підвищення. Однак проблема формування й ефективності інвестицій у створення промислових садів потребує подальших наукових розробок.

Проведені дослідження дають підставу стверджувати, що найповнішу оцінку всіх позитивних і негативних ознак типів плодових і ягідних насаджень, помологічних сортів, підщеп можна одержати лише на основі стаціонарних технологічних дослідів у науково-дослідних установах галузі садівництва, а також у садівничих підприємствах, в яких апробуються результати наукових досліджень.

Початковим і водночас винятково важливим етапом такої оцінки є ретельне врахування обсягу й поелементної структури інвестицій на закладання садів та ягідників і догляд за ними до вступу в товарне плодоношення [1, с. 4].

До складу інвестицій на створення садів і ягідників належать всі витрати коштів, пов'язані з підготовленням земельної ділянки під закладання насаджень; висаджування дерев, кущів; щорічні витрати по догляду за молодими насадженнями до вступу їх у товарне плодоношення, а також витрати на встановлення огорожі, опор, на зрошення за всі роки створення насаджень, їх реконструкцію (зокрема, перещеплення дерев), вартість проектно-кошторисної документації на створення садів (ягідників), орендна плата за землю. Фактичні обсяги цих витрат і становитимуть балансову вартість насаджень.

Питомі капітальні вкладення (інвестиції) на закладання садів, ягідників і догляд за ними до переведення їх у категорію плодоносних обчислюються окремо за роками й елементами витрат. Це дає змогу встановити тривалість трансформації таких вкладень у функціонуючі основні засоби виробництва, а також предметно аналізувати й оцінювати їх структуру за типами насаджень, помологічними сортами тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Структура інвестицій на створення 1 га насаджень яблуні у СВАТ «Жорнище», 2005 р.

Складові витрати	Тип насадження			
	I		II	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Оплата праці	2,3	7,8	2,0	5,1
Садивний матеріал	5,8	19,8	15,9	40,5
Пальне і мастила	1,9	6,5	1,5	3,8
Добрива та засоби захисту	11,3	38,6	5,7	14,5
Амортизація і поточний ремонт техніки	2,6	8,9	2,4	6,1
Інші прямі витрати	3,9	13,3	9,9	25,2
Загальновиробничі і загально-господарські витрати	1,5	6,4	1,9	4,8
Всього витрат	29,3	100,0	39,3	100,0

I — схема садіння 4,0 × 2,5 м, форма крони площинна, слаборосла підщепа (шпалерно-карликовий сад)

II — шпалерно-карликовий сад

Таблиця 2

Розрахунок середнього строку трансформації капітальних вкладень у діючі основні засоби виробництва в СВАТ «Жорнище»

Рік створення насаджень	Капітальні вкладення за роками, тис. грн		Роки, в які від капітальних вкладень не одержано віддачі		Витрато-роки, (2.3)	
	I	II	I	II	I	II
Перший	12,5	14,9	5	3	62,5	44,7
Другий	4,5	17,0	4	2	18,0	34,0
Третій	3,3	7,4	3	1	9,9	7,4
Четвертий	4,7	—	2	—	9,4	—
П'ятий	4,3	—	1	—	4,3	—
Всього	29,3	39,3	—	—	104,1	86,1

I — схема садіння 4,0 × 2,5 м, форма крони площинна, слабкоросла підщепа (шпалерно-карликовий сад)

II — шпалерно-карликовий сад.

Таблиця 3

Результати економічної оцінки сортів яблуні в дослідах ДПДГ «Подільської дослідної станції садівництва» ІС УААН

Показник	Сорт						У середньому по сортах
	Айдаред (контроль)	Глостер	Джонаголд	Ельстар	Мантуанське	Мелроуз	
Інвестиції на створення 1 га саду, тис. грн	8,4	8,8	8,4	8,9	7,8	9,7	8,7
Затрати праці на створення 1 га саду, люд.-год	543	544	550	548	440	668	549
Виробничі витрати на 1 га саду, грн	2651	2975	2777	2773	2784	2668	2771
Урожайність, ц/га	105,6	169,2	124,9	94,5	115,0	101,6	118,5
Собівартість реалізації 1 ц плодів, грн	30,35	22,83	27,48	34,59	29,46	31,5	28,64
Ціна реалізації 1ц плодів, грн	78,27	52,34	54,34	45,81	51,94	68,3	57,88
Витрати праці на виробництво 1 ц плодів, люд.-год	5,2	3,7	4,6	5,9	5,0	5,4	5,0
Прибуток з 1 га саду, тис. грн	5,1	5,0	3,3	1,1	2,6	3,7	3,5
Рівень рентабельності виробництва, %	157,8	129,2	97,7	32,4	76,3	116,8	102,1
Коефіцієнт економічної ефективності інвестицій	0,26	0,25	0,17	0,05	0,14	0,17	0,18
Строк окупності капітальних вкладень, років	3,8	4,0	5,9	7,0	7,1	5,9	5,6

Середню тривалість трансформації капітальних вкладень у багаторічні насадження розраховано на прикладі СВАТ «Жорнище», Іллінецького району Вінницької області (табл. 2).

Дані таблиці 2 показують перевагу II типу насаджень за тривалістю інвестицій у їх створення. Якщо за обсягом капітальних вкладень на створення яблуневого саду II тип саду в 1,8 раза переважає I тип, то за сумою витрато-років це перевищення становить лише 11,1 %, а за середньою тривалістю інвестиційного процесу I тип насаджень поступається II типу в 1,64 раза.

Оцінка ефективності інвестицій у створення яблуневого саду свідчить про переваги II типу саду, порівняно з I. Таким чином, у першому випадку середній строк трансформації капітальних вкладень становить 3,6 року (104,1:29,3), або 43 місяці, а в другому — значення даного показника становить 2,2 року (86,1:39,3), або 26 місяців. Тому з кількох варіантів інвестицій у створення саду ефективнішим буде варіант із найкоротшим лагом трансформації їх в основний капітал.

Найвірогідніші дані щодо економічної оцінки типів насаджень, сортів, підщеп можна одержати в технологічних дослідах або ж у виробництві лише за умови організації належного обліку витрат коштів і праці. Найповніша економічна оцінка різних типів насаджень і сортів досягається лише при оперуванні таким комплексом показників: капітальні вкладення (інвестиції) у створення 1 га насаджень (або ж балансова вартість 1 га, грн); затрати праці на створення 1 га насаджень, люд.-год; рік вступу насаджень у товарне плодоношення; середня врожайність, ц т/га; виробничі витрати на 1 га насаджень, грн; собівартість реалізованого 1 ц плодів, ягід, грн; реалізаційна ціна 1 ц продукції, грн; затрати праці на виробництво 1 ц плодів, ягід, люд.-год; прибуток з 1 га саду, ягідника, грн; рівень рентабельності виробництва продукції, %; коефіцієнт економічної ефективності інвестицій у створення насаджень; строк окупності інвестицій, років (табл. 3).

Серед сортів, наведених у таблиці 4 за комплексним показником ефективності, в даному досліді

Таблиця 4

Комплексний (інтегральний) показник економічної ефективності сортів яблуні на підщепі М9 у дослідах ДПДГ «Подільської дослідної станції садівництва» ІС УААН

Сорт	Урожайність		Прибуток на 1га				Комплексний показник ефективності (добуток індексів)	
	ц/га	індекс	виробничих витрат		інвестицій		За виробничими витратами	За інвестиціями
			грн	індекс	грн	індекс		
Айдаред (контроль)	105,6	1,0	1,91	1,0	0,60	1,00	1,00	1,00
Глостер	169,2	1,6	1,68	0,85	0,57	0,95	1,36	1,52
Джонаголд	124,9	1,18	1,21	0,63	0,40	0,67	0,74	0,79
Ельстар	94,5	1,90	0,38	0,20	0,12	0,20	0,18	0,16
Мантуанське	115,0	1,08	0,93	0,49	0,33	0,55	0,53	0,59
Мелроуз	101,6	0,96	1,40	0,73	0,39	0,65	0,70	0,62

найкращим виявився сорт Глостер. Усі інші сорти за цим показником поступаються сорту Айдаред, незважаючи на те, що сорти Джонаголд і Мантуанське за рівнем урожайності значно переважають його.

Наведений приклад переконливо свідчить про доцільність використання комплексного показника ефективності для вірогідного виявлення найефективнішого сорту при проведенні дослідження.

У ретроспективі зафіксовано чимало прикладів, коли сорти плодових або ягідних культур районували або ж вносили до державного реєстру в результаті виробничого випробовування, але вони виявилися непридатними для промислового садівництва і через декілька років виводились із стандартного сортименту. Однією з причин такого негативу вважаємо нехтування їх економічної оцінки, зокрема таких показників, як комерційна вартість продукції, прибутковість її виробництва та окупність інвестицій на створення насаджень.

Список літератури

1. Методика економічної та енергетичної оцінки типів насаджень, сортів, інвестицій в основний капітал, інновацій та результатів технологічних досліджень у садівництві / За ред. О.М. Шестопаля. — К.: Ін-т садівництва УААН, 2006. — 142 с.
2. Шестопаль О.М. Відтворення та ефективність продуктивного використання плодових і ягідних насаджень. — К.: Вид-во «Сільгоспосвіта», 1994. — 256 с.

УДК 631.164.23

В.В. Волкодав,

здобувач,

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

АКТИВІЗАЦІЯ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНУ

З набуттям Україною незалежності було задекларовано курс на активне залучення прямих іноземних інвестицій (далі ПІІ), створення сприятливого інвестиційного клімату та формування привабливого іміджу держави на міжнародному ринку капіталів. Роль, яка відводилася західноєвропейським інвестиціям, була дуже важливою. Адже поряд із формуванням у такий спосіб додаткового інвестиційного джерела та залучення прогресивного досвіду господарювання вони мали стати локомотивом входження України до європейського економіко-політичного простору на паритетних партнерських засадах. Проте пріоритети інвестиційної політики України не було забезпечено.

Нині у світі відбувається процес перерозподілу інвестиційних потоків на користь Східноєвропейського регіону. Однак Україна залишилася осторонь світових процесів руху капіталу. Рівень залучення іноземних інвестицій в Україні є одним із найнижчих серед країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ), а входження до Європейського Союзу залишається віддаленою перспективою. Така ситуація склалася внаслідок неефективної й непослідовної політики у сфері залучення іноземних інвестицій, невраху-